

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes száma 8 kr.

Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.

Felolós szerkesztő és laptulajdonos:

ISSEKUTZ JÁNOS.

Kiadó: Papp György, Gyulafehérvár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Püsp. Lyc. nyomda
Gyulafehérvárt.

Hirdetések díjazabály szerint.

Lönhart Ferenc

1819–1897.

Gyft. 1897 jún. 28.

Hosszú, nehéz betegségnek vetett ma véget a halál. Lönhart Ferenc, az agg, a hetvennyolc éves római katolikus püspök ma délben városunkban meghalt. Nem jött váratlanul a gyász-hír. A püspök már hónapok óta súlyos beteg volt és semmi remény sem volt arra, hogy az orvosok talán megmenthetik életét. Súlyos baja abban is gátolta, hogy az egyházi ügyekkel foglalkozhassék s ezért vált szükségessé, hogy koadjutort nevezzenek ki melléje, a ki helyette a főpásztori teendőket végezte.

Mély megilletődést, igaz részvétet fog kelteni bizonyára mindenütt Lönhart püspök halála, mert az elhunyt főpapot mindenki mint szelídlelkű, békeszerető embert ismerte, nagy tudományaért pedig közbeesülésben állott. Az erdélyi kath. státus valamennyi tagjához benső barátság kötelékei fűzték és az egész, hatalmas erdélyi episkopátusban bizonyára nincsen senki, a ki a tudós főpap halálát nem a legőszintébb részvéttel venné hírül.

Lönhartot 1882-ben, Fogarassy püspök halála után nevezték ki az erdélyi püspöki székre. A püspöki funkciókat azonban már elődje életének utolsó évében is ő végezte mint az agg, és szélhüdeses Fogarasi koadjutora.

Mint főpásztor, az egyháznak mindig hi szolgálja volt és az egyházmegyei ügyeit mindenkor szívében viselte. Aldásos tevékenysége mindeure kiterjedt és a jótékonyságistenni erényét nem csak hirdette, hanem gyakorolta is. A hol érdemet, látott azt megjutalmazta, a szenvedők könnyűit felszárította.

Keresztényi és emberbaráti működését, barzajalanul és minden feltűnni vágyás nélkül eslekedett mindig, észre vette a király is és nem egyszer tüntette ki kegyével az elhunyt püspököt.

Mikor Lönhart Ferenc állapota az elmúlt télen oly súlyosra fordult, hogy felgyógyulása már igen kétségesnek látszott, akkor merült fel a terv, hogy koadjutort neveztessek ki melléje s erre a polera Majláth gróf személyében meg is találták az alkalmas férfit. Majláth ügye akkoriban sokat foglalkoztatta a sajtót s hosszabb tárgyalások után „cum jure successionis” nevezték ki Majláthot Lönhart mellé.

Az elhunyt főpap az irodalommal is foglalkozott, de csak két nagyobb önálló munkája jelent meg. Egy egyházi munka és egy útirajz.

Lönhart püspök életrajzi adatait a következőkben ismertetjük:

Lönhart Ferenc erdélyi római katolikus püspök 1819 október 3-án Nagyágon született. Gimnáziumi tanulmányait Kolozsvárott végezte, bölcsészetet Gyulafehérvárt hallgatta, theologiai képeztetését a bécsi Pazmaneumban nyerte. 1844-ben áldozárrá szenteltetvén, Gyulafehérvárt a püspöki irodában ugyanazon évben mint iktató alkalm

zást nyert, hofokozatos előléptetésben részesült 1848-ban a gyulafehérvári papnevelde tanárává nevezetett ki. A szabadságharc alatt Kovács Miklós püspök mellett püspöki szektartó volt 1853-ban Haynald Lajos akkor erdélyi püspök. püspöki titkárra, 1854-ben íródaigazgatóvá, 1857-ben hí és kitartó szolgálatai elismerésül dala melletti kanonokká nevezte ki, s midőn utóbbi minőségben először 1859-ben, azután 1862-ben az apostolok sírjához zárandokló Haynald püspököt Rómába elkísérte, IX. Piusztól pápai prelátusi címet nyert. 1858-ban mesterkanonokká 1862-ben theologus-kanonokká, 1863-ban pedig a gyulafehérvári főgymnázium mellé püspöki biztossá nevezetett ki. 1864-ben kolozsvári plébánossá s kolozs dobokai kerületi főesperessé lett; 1865-ben a boldogságos Szűzről elnevezett salamonai címzetes apátságot nyerte. Midőn Ráduly János nagyprépost és püspökhelyettes 1875. évben elhalálozott, Lönhart Ferenc néhai dr. Fogarassy Mihály által a megüresedett nagyprépost stallumra hivatott meg s a király által 1878-ban scardonai püspöki címmel tüntetett ki. 1881-ben az aggkora és szélhüdes következtében meggyengült Fogarasy mellé segédpüspökkül adatott s a püspök halálával 1882 szeptember 17-én helyét ő foglalta el. 1883. novemberi 6-án nyerte a valóságos belső titkos tanácsos méltóságot. A pápa házi főpapja, valamennyi erdélyi róm. kat. iskola és nevelő-intézet főigazgatója, az erdélyi r. k. status allandó elnöke. Lönhart a negyvenes években Bardocz Jánossal átdolgozta a Gruber Agoston-féle „Keresztény hittan elemi vázlata” című hitelemzési munkát. A hatvanas évek elején a „Gyulafehérvári füzetek”ben közrebocsátotta „Olasz uti jegyzetek” című dolgozatát.

*

Az erdélyi fehérvári székesegyházi káptalan a következő gyászjelentést adta ki.

Az erdélyi fehérvári székesegyházi Káptalan a maga és az erdélyegyházmegyei papság nevében mélyen megsomorodott szívvel jelenti, hogy Nagyméltóságú és Főtisztelendő L o n h a r t F e r e n c erdélyi püspök, pápai praelátus, álladalmi valóságos belső titkos tanácsos, az erdélyi összes róm. kath. iskolák és nevelő intézetek legfőbb igazgatója, az erdélyi róm. kath. státus elnöke stb. stb. stb. kegyelmes Főpásztorunk rövid ideig tartó fekvő betegség után folyó 1897. évi június 28-ikán reggeli 8 órakor, életének 78-ik, papságának 53-ik, erdélyi püspökségének 15-ik évében, az Úrban esendesen elhunyt. Földi részei folyó évi július 2-ikán délelőtt 9 órakor fognak a Székesegyház sírboltjába ideiglenesen letétni, halhatatlan lelkéért pedig az engesztelő szentmise áldozat ugyanakkor fog a székesegyházban a Mindenható Úr Istennek bemutatni. Az Úr, ki nek egész lángoló szeretettel híven szolgált s földön, legyen az ő bőséges jutalma az égben! Az örök világosság fényeskedjék neki! Gyulafehérvárt, 1897 június 28-án.

Gyulafehérvár, 1897. jún. 30

Az EMKE gyulafehérvári fiókkörének választmánya folyó hó 25-én megtartott választmányi üléséből az alapszabályok tervezete ellen a következő indítványt terjesztette elő a folyó hó 30-án megtartandó rendkívüli választmányi ülésre.

Ad V. a) Rendes tag, ki évenként 2 frt vagy 5 évre egyszerre 10 frtot lefizet,

c) pártoló tag, ki évenként (1 frt) 2 korona lefizetésére magát kötelezi.

ad X. 12. §. az igazgató választmány tagjai, az örökös és alapító tagok, továbbá a közgyűlés által 3 évről 3 évre választott 30 rendes tag,

ad XIII. F e l o s z t á s é s f ő f e l ü g y e l e t a tervezet első bekezdésének változatlan megtartásával.

„A felosztás kimondása után vagy ha a közgyűlés már osztályszerűen megtartható nem lenne, az egyesület vagyona a m. ö. kir. államkincstár kezelése alá megy, ennek jövedelme az alapszabályokban letett célokra fordítandó.

„Az egyesület működésének netáni újra kezdése esetében az alapítókét ismét visszaveszi.”

I n d o k o k : Fiók választmányunk a régi állapotoknak az egyesületre nézve sokkal üdvösebbnek és hasznosabbnak tartja, mint az alapszabály tervezetben foglaltatik.

Ha most a midőn a súlyos anyagi viszonyok mellett egyesek önfenntartásukkal küzdenek s e küzdelem közben sem irtóznak attól, hogy csekélyebb adományokkal az együletet támogassák, indokolatlanul azou intézkedés miként a rendes tagsági díj 10 koronára, a pártoló tagsági díj 5 koronára emeltessek, ez esetben a régi rendes és pártoló tagok eddig elvállalt kötelezettsége megszűnik, az egylet tagjai lepadnának annyira, hogy helyenként a vidéki körök alakítására is akadályokba ütköznék.

De mert nem akarjuk az együletet olyba tüntetni fel, mintha első sorban az alacsonyabb tagsági díjjal mentől több egyéntől kívánta volna megszerezni azon tőkét, melylyel ma rendelkezik, azon útgondolattal, miként vagyonra téven szert, a midőn már erős egyletté fejlődött, azokat kik eddig gyarapításához, alapjának megteremtéséhez, fillérekkel hozzájárultak, mint szükségfelettiket zárja ki tagjai sorából.

E gondolattól mentek akarunk lenni, sőt ellenkezőleg oly kevésbé szabnak a tagsági díjakat, hogy azok a haza minden rangú, állású polgárai által könnyen befizethetők legyen.

Sok garas alkotta meg tőkénket, és ezt nem szabad feledni, valamiut nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy eddigi eljárásunk a jövőben is a leghelyesebbnek fog bevélni.

Ezért óhajtja választmányunk a jelenleg érvényben levő alapszabályoknak rendezkedéseit fentartani.

Régóta hallottuk annak bangoztatását, hogy álló központi választmány bénítja meg, vagyis azt miként az alapító és örökös tagok együttes működése, tekintve ezek nagyszámát e központi igazgatást nehezíti.

E felfogás ellen nem tiltakozunk.

Egy országrész kulturális helyzetének előmozdításáról van szó, és egy ország részpolgárai igyekeztek összegyűjteni azt a vagyont, mely felett ma az Emke rendelkezik, következésképpen mindenkinek, ki alaphoz hozzájárult joga van a kulturális érdek előmozdítására befolyást gyakorolni, és e szempontból tehetségét érvényesíteni.

A jelenleg érvényben lévő alapszabályok jogokat biztosítottak az egyleti tagoknak, és ezeket azoktól megfosztani nem lehet.

Ha az említett javaslat 12. §-a érvényre jut, az egylet örökös és alapító tagjai megvannak fosztva jogaiktól, mely abból állott, hogy a választmányi üléseken részt vettek, indítványozási, tanácskozási és szavazási joggal bírtak.

E jog nem hasonló a legtöbb adófizetőkre vonatkozó törvényben megállapított jogokhoz, e jog az alapítók mindenikét megilleti, s így azt amazoktól elvonni nem lehet, de az egylet érdekében nem is szabad.

Nem census, hanem járulék után lett a választmány tagjává az örökös és alapító tag, s épen ebből következik az, miként ezeket a választmány kebeléből kizárni nem lehet.

Az alapszabályok ily nemű változtatása határozottan az egylet kárára történik, esőkkentől az eddigi érdeklődést, útját vágóknak azon ambícióknak, melylyel némely tag Emke kebelébe belepertt mellőzőnk a vidéket, jöllehet ennek szerves összeköttetésbe kell lennie a központtal, az Emkeválasztmányát, nyilvánosság helyett zárttá tennők, mely által újból a vidéki választmányok és tagok a közreműködéstől zártnak el, a mi rövid idő alatt csak hanyatlást okozna.

Szerény véleményünk az, hogy a midőn az alapszabályok az örökösök és alapító tagokat az Emke választmányának tagjai közé sorozták, azon elhatározással tették ezt, hogy az egylet belügyi egy nagy testület előtt tárgyalásának és pedig nyilván egyfelől azért, hogy a határozatok a közvetlenül részt vettek által a vidéken is könnyebben terjeszthetők legyenek másfelől azért, hogy a netaian-közgyűlés elé vitt választmányi határozatok az ugyis rövid tartalmu közgyűléseken könnyebben elláthatók legyenek.

Ha a választmány a 12. §. szerint fog megalkulni, a tagoknak joga csak írott malaszt lenend, a tagok a közgyűléseken csak mint pictus masculus vehetnek részt.

Ez okon határozottan ellene vagyunk annak, hogy a választmány 60 rendes és 6 pótagból alakuljon meg.

Határozottan ellenezzük azt is, hogy a választmány féle kolozsvári és csak a második fele választassék be a vidéki tagokból.

Mindazon által ha a közgyűlés az előterjesztett javaslatot fogadná el, ennek módosításul helyesnek találók annak kimondását miként a választmány tagjai közé számítandó és érvényes határozat indítványozási és szavazati joggal bír a vidéki és fiókkörök egy kiküldötte.

Ezen kiküldött a fiókkör kebeléből választandó 3 évi idő tartomra. „A választás a központi választmányok bejelentendő.”

Ily módon a vidéki választmányok érdekei is meglennének óva, és képviseltetésükről gondoskodva lenne.

Nem vagyunk azon nézetben, hogy a XIII §-ban letett azon elvet miként az egyesület feloszlása esetében a vagyon Kolozsvár város kezelése vagy épen annak tulajdonába menjen át.

Azt sem pártolhatjuk, hogy a jövedelem feletti rendelkezés a három püspököt illesse, és pedig az első azon okon, mert nemcsak Kolozsvár, hanem Erdély egészben véve s újabb időben a nagy anyaország is meghozta azon

hazafias áldozatokat, melyet az Emke alapszabályaiban ohajtott, egynagy va gyounal rendelkező egyesületet alkotott, így méhányalan, de szinte igazságtalannak tartjuk azt, ha az alapszabályokba azon határozott intézkedést foglalják be, hogy a vagyon Kolozsvár város tulajdonába menjen át.

Vajon miért? Hisz e magyar hazának szükség van arra, hogy nemzeti nyelvét istápolja, a nemzeti érzelmét fejlessze, a hazaszeretetet hirdesse, mert oly kevesen vagyunk, hogy nagyszámu ellenségeinkkel szemben csak a legnagyobb kitartással tudjuk teljesíteni a hazafias kötelezettségeket.

A vagyon közös, mindnyájunké, azt Kolozsvár magáénak nem tarthatja.

A jövedelem Erdélyrésztünk javára fordítandó, azt Kolozsvár saját céljaira fel nem használhatja.

És épen azért, ohajtjuk azt, hogy a vagyon a m. kir. államkincstár kezelése alá menve jövedelme az alapszabályoknak megfelelő célra fordíttassék.

Nemcsak a róm. kath., ev. ref., ev. unitárius vallásuak filiáiról gyűlt össze azon töke, mely felett ma az egylet rendelkezik, nagyban hozzá járulnak ahoz az ev. luth.sok, a zsidók, van egy pár gör. kath. is.

Ha már most a jövedelem kiosztásánál csak a három püspök lesz meghallgatva, sérelmet követünk el a többi nem azon valláshoz tartozó tagjainkkal szemben, — de jogosan vagy jogtalanul szemrehányásnak tesszük ki magunkat azon jobb érzelmű lutheranus, gör. kath., g. keleti és zsidó hazafiak részéről, kik az ebbeli határozatot olvasva, azt fogják hirdetni világszerte, miként az EMKE őket tagjai sorából egyszer és mindenkorra kizárta.

Ujdonságok.

Gyulafehérvár 1897. július 1.

— **Gróf Bethlen Gábor az EMKE elnöke**, volt országgyűlési képviselő ősi birtokán Keresden e hó 25-én este 60 éves korában meghalt. A megboldogult hosszabb időn át volt Nagyküküllő megye főispánja, s hivatalában jelentős szolgálatot tett a magyarosodás ügyének. Főispáni hivataláról is azért mondott le, mert nemzetiségi politikáját nem tudta egészben érvényesíteni. Vele kihalt a historiai nevezetességű Bethlen család az az ága, amely Bethlen Gábor fejedelemmel legközelebbi vérközösségben állott. — A június havában megtartott EMKE választmányi ülésén még elűkölt, s ki sem hitte azt, hogy rövid idő alatt ily gyász fogja az egyletet érni. — Az EMKE központi választmánya gyopár koszorut helyezett ravatalára. — Temetés június 27-én ment végbe Keresden.

— **Custozai ünnepély.** A cs. és k. 50. gyalogezrednek helyben állomásozó osztályai az 1856-iki custozai csata emlékére folyó hó 29-én ünnepélyt rendeztek a következő sorrenddel: 1. Reggel 7 órakor tábori mise a vár mögötti gyakorlótéren. 2. Délben 12 órakor tisztikar diszebedje, a legénység ebédje (javítással). 3. Délután 2 órakor a legénység kivonulása a katonai lövöldébe. 4. 3—4 óráig díjlövészet. 5. 4—7 a legénység mulatozása, vigalma. Ezután bevonulás a várba. Az 50 gy. ezrednek helyben állomásozó második zászlóaljja, *Lauterbach* őrnagy zászlóalj parancsnok vezénylete alatt vonult ki említett napon pár perczrel 7 óra előtt az ünnepély helyszínére, a hol a katonai hatóságok és a képviselő testületek is megjelentek. Pontban 6 órakor megjelent Kirebhammer tábornok vezérőrnagy és várparancsnok ur, mire megkezdődött a mise. Az isteni tisztelet befejezte után *Jacobich* lovag hadkiegészítő parancsnok intézett alkalmi beszédet német és román nyelven a legénységhez, utána pedig *Holló* hadnagy ugyanazon beszédet elmondta magyar nyelven. Az ünnepi szónoklat szövege a következő:

Katonák! A mai napon 31 éve annak, a midőn a mi cs. és kir. hadseregünk Albrecht főherceg ő császári fensége dicső vezetése alatt custozánál az olasz hadsereg fölött fényes győzelmet aratott. Ezen győzelemteljes ütközetben a mi ezredünk is jelentékeny részt vett, a mennyiben a báró Pirot vezérőrnagy dandárjában volt, a mely nagy veszteség és kemény harc után Olíost és Monte-Ventót bevette, a mi által a társadalom általános tiszteletét magának mindenkorra biztosította. Ezredünk ezen derék és állhatatos magatartása nemcsak azon lényeges körülményt vonta maga után, hogy a dandárparancsnok melle a legfelsőbb kitüntetés — a Mária Terézia renddel díszítettett, hanem sok derék tiszt és legénység lett rendjel, dicső elismerés és érem által kitüntetve. A tiszt uraknak 1 Lipótrend, 16 katonai érdemkereszt és 28 dicső elismerés adományoztatott, a legénység pedig 3 arany, 12 nagy, 18 kicsiny ezüst vitézségi érmet és 15 dicső elismerést kapott, 3 ember évi 100 ftos alapítványban részesítettett. Hadseregünk kevés ezrede dicsőkedhetik ily gazdag kitüntetéssel. Azonban a harc is véres és nehéz volt, a mit az ezred nagy veszteségei is tanúsítanak. *Schweiger* ezredparancsnok ur és 7 tiszt a csatatéren halva maradt, 14-en pedig megsebesültek, a legénységből 48 meghalt, 200 pedig megsebesült. Emlékezzünk kegyelettel és tisztelettel az elesetteknek, emlékü maradjon előttünk szent, mert az ő hős haláluk által lett a hadi történelemben számunkra egy aranylap örök időkre biztosítva. — Az eltelt 31 év az akkori katonáink sorát nagyon megritkította, csak kevesen vannak életben; örülünk teljes szívből, hogy ezen kevésből is a veteránok megjelentek, hogy az ő jelenlétük által a mai ünnep fényét emeljék, a mely megjelenésért ezredünk minden egyes tagja novében legforróbb köszönetemet fejezem ki. Katonák! Őrizétek meg kobletekben ezredünknek derék és állhatatos magatartását, szolgáljanak nektek világító példának a mi akkori őseink és ha ő felsége a mi legfelső eszémeink és királyunk benünket felszólítva a trónt és bazát védelmezzük; úgy áldozzuk életünket és verünket ép oly szívesen, mint a mi elődeink, hogy az ezred dicső és szép hírnevét tiszteletben tartsuk.

A hévteljes beszéd a katonaságot lelkesült hangolatra hozta s többszörös „éljen”, „hoch” kiáltással kísérté azt. Délután kivonult az ünnepelő katonaság a katonai lövölde előtt elterülő pázsitos térségre, hol nemsokára majdnem az egész város megjelent. A részletes program lejártsa után a katonaság vig. zenész mellett hazavonult.

— Harmincz éves tanítói szolgálat.

Altman József, a gyulafehérvári izr. iskola tanítója, kinek az intézet újjáalakítása illetve az intézetbe behozott új paedagogiai szelleme körül oly sok érdemei vannak, szerényen ülte tanítói működésének 30 éves jubéliumát. Az iskolaszék ügybuzgó elnöke csak későn tudta meg a szerény tanító által elhallgatott tényköörülményt; — miért csakis a legközelebb lefolyt vizsgákon gratulálhatta kellőképpen az érdemdu paedagogust, kinek működését a magas kormány is már többször kitüntetésre és elismerésre méltatta. Gratulálunk mi is munkatársunknak — azon meleg óhajunk mellett, hogy őt a gondviselés még sok éven át tartsa meg e város izr. polgárai több gyermeknevelésére.

— **A lipiki gyógyfürdőről** írja levelezőnk, hogy ott a fürdőidény igen élénken, a vendégek nagyszámu látogatásával indult meg; a mi nem is csoda, mert Lipik egyike azon helyeknek, melyeket a kontinens váratlan gyógyítótényezői nemzetközi gyógyhelylyé tettek. A földből fakadó jódos források mindenütt hidegek, egyedül a Lipiki az, a mely meleg. E körülmény, meg a kitűnő összetétel a lipiki ásványvizet unikumá teszik Európa gyógyító vizei között. Maga a fürdőtelep a legnagyobb komforttal van berendezve, s mindennel el van látva, mivel a világfürdőnek birnia kell. Klinikus fekvése a legkedvezőbb, déli éghajlata egész október közepéig kellemessé teszi az ott tartzkodást. A nagy kiterjedésű angol parkban emelkedő gyógyépületekben a legnagyobb kényelem és mindennemű szórakozás található fel, úgy hogy nemcsak a beteg egészségének visszanyerésére, de kellemes élvezetre is használja az itt időzést. Mint továbbá értesülünk, a mostan épülőfélben levő vasút, mely magát a lipiki fürdőt a magyar államvasutak hálózataival egyenesen összeköti, már ez idén teljesen elkészül és a közlekedést egész Európával még kedvezőbbé fogja tenni.

Előfizetési felhívás.

A Gyulafehérvári Hírlap ez évben a XI. évfolyamát eli.

Lapunk komolyan a helyi viszonyokat, nemkülönben a politikai élet nevezetesebb momentumait tárgyalja — és e feladatának ez ideig megfelelni törekedett.

Az évnegyed végeztével az újabb évnegyedre előfizetési felhívást nyitunk és kérjük tisztelt olvasóinkat és barátainkat előfizetéseik megújítására.

A GYULAFEHÉRVÁRI HÍRLAP előfizetési ára:

félévre 2 frt.
negyed évre 1 frt.

A szerkesztőség.

Tanügy.

Zárvizsgák a gyulafehérvári izr. népiskolában Valóban nehéz problema a paedagogia mai kívánalmainak teljes megvalósulása, — valóban nehéz feladat a kor kívánalmainak — a társadalom mai igényeinek, — a törvény, az egyház kívánalmainak is megfelelni. — Ha a vizsgán levő figyelemmel kíséri a vizsgák lefolyását: figyelemmel kell lennie három fő momentumra és pedig arra, hogy: „mit?, mennyit és hogyan?” felelnek az iskola növendékei.

Epen a gyulafehérvári izr. el. iskola vizsgálatait, — ennek az iskolának, melynek már évtizedek óta teljesíti szent misszióját — hallgattam végig; — tudjuk jól, hogy ez iskola tanterve, tananyaga, tanmenete a többi felek iskoláitól vagy más el. iskoláitól, teljesen eltér. A zsidó népiskola tananyaga igen bő, — a tanító és tanuló feladata kettős fáradsággal, sőt lehet mondani bátran háromszorosan súlyosabb más iskoláknál, a menyinyiben a zsidó hűk külön tanterve, az egyház roppant sorát kíván a tanítótól és tanulótól egyaránt, ezenkívül hozzájárul még természetesen a német nyelv és olvasás mint külön tanterv. Ezekből tehát kiviláglik, hogy teljesen háromszor terheesebb munkát kell végeznie a zsidó felek iskolának.

Ha ezeket mind figyelembe vesszük — valóban azt mondhatjuk, a gyulafehérvári izr. népiskolában a hó 27.- és 28.-án tartott nyilvános vizsgán arról győződünk meg, hogy az ott működő tanítók mindenike óriási munkát végzett, ezt eléggé méltányolta is az ott jelenlevő érdeműs iskolaszéki elnök Dr. Deutsch Már, ki minden egyes vizsgán, szép szavakban és melegen emlékezett meg a tanítók nevezetesen feladatáról teljesített kötelességéről.

A növendékek mindenike úgy az egyház mint a miniszteri tanterv kívánalmainak teljesen megfelelték. Ezt úgy az iskola fenntartó hatóság mint az ott megjelent szülők — teljes örömeikre és megnyugvásukra constatálták.

CSARNOK.

Nők és férfiak a sport terén.

— Irta: Külkemey Árpád.

Letűnő századunk igen sok új és nemes dolgokat hoz a jövő nemzedék számára. Sok oly eszmét, melyeket ma még kételkedve fogad a társadalom, s amit — sajnos — igen sokan szeretnek ma még a divat hóbartjának, szeszélyének nevezni; a jövő század fiái azonban már bizonyára lelkesedni fognak azokért az eszmékért, melyeket a jelen baldokló százada híngett el az utókor számára.

A folyton működő, soha sem pihenő emberi ész a tudomány terén haladást, újítást hozott létre, de haladás észlelhető nemcsak a gépek és találmányok terén, hanem a sport, s főleg az igen fiatal és áldásos hatású embersport terén. Mert belátták már azt régen s a lombikja mellett alanizáló tudós sem tagadhatja meg, hogy az élet ezer küzdelmeiben, az elemekkel vívó örökös harcban nem csak szellemi, de fizikai erejére is igen nagy szüksége van az embernek. És furcsán hangzik mégis, hogy az állam és a társadalom — különösen nálunk — csak az utóbbi időben kezd alaposan foglalkozni az ember-anyag fejlesztése, testgyakorlati ügy kérdésével.

Az általános védkötelezettséggel bíró államokban pedig a sport élet ápolása áldásos és nagy befolyást gyakorol az ember-anyag fejlesztésére. És ez az oka, hogy külföldön már évek hosszú sora óta az emberi sportnak minden ágát úgy a kormány, mint a társadalom kellően méltányolja és fejleszti. Mert hisz a katonai szolgálat nem egyéb, mint a különböző sportnemek folytonos és rendszeres együttes gyakorlása. Már most, aki a katonai szolgálatot megelőzőleg is üzte a sport külföldi neveit, u. m. a vívást, lovaglást, futást, gyaloglást stb. úgy az bizonyára nem igen riad a katonai szolgálat, terhének elviselésétől sem.

Az állam és a társadalom kétségkívül sok ezreket áldoz évenként a különböző állatfajok nemesítésének előmozdítására: s különösen a lótenyésztést mőzditja elő előnyösen a lóversenyekkel. És a lóversenyek rendezésével sikerült is a lótenyésztés iránt a társadalom minden rétegének érdeklődését felkeltetni; úgy hogy ma már alig van nagyobb vidéki város, hol az évről egy bizonyos szakában lóversenyeket ne tartanának.

Ha az emberanyag fejlesztésére csak felényi áldozatot is hozna az állam és a társadalom, úgy bizonyára már nagy lendületet vett volna nálunk is az ember sport, az által fajunk erősödését sokkal előbbre vittük volna. Már pedig ezen körülmény is megérdemli annyit, hogy behatóban foglalkozzék vele úgy az állam, mint különösen a társadalom.

Kétségkívül már nálunk is tetettek intézkedések az állam részéről az ember-sport fejlesztése érdekében különösen az utóbbi időben. Aude boni sportunk különösen az irányban vár fellendítésre, hogy ne csak az iskolai tornázás szoríttassék, hanem a felnőtt, meglehetősen korú, tehát már az iskolából kikérült ifjúságok testedzésével is foglalkozzék. Mert sajnos tapasztalat azt bizonyítja, hogy az iskolából kikérült ifjúságnak igen csekély része gondol arra, hogy szellemi képességeinek fejlesztésével egyenlő arányban növelje továbbra is fizikai erejét. Az orvosi tudomány pedig, de maga a tapasztalat is már rég bebizonyította, hogy az emberi test fejlődését mily hatalmas arányban mőzditja elő a torna és az atletikai gyakorlatnak rendszeres üzése. És hogy fiatalságunknak testi ereje mennyire el van hanyagolva, azt minduntalan szomorúan tapasztaljuk különösen a sorozások alkalmával be nem váltak nagy számából. Pedig a testedzés a torna és lovagjátékok már nálunk régi keletűek; tanúskodnak erről régibb irataink, történelmünk. Csak hogy abban az időben nem a német rendszerű tornaszatot kultiválták, hanem inkább a gyakorlati életben is értékesíthető sportnemeket karolták fel.

A megélhetés nehéz feladata nem tesz különbséget, egyaránt harezra szólítja az ifjúságot, a gyöngét úgy, mint az erőset, ez a harez pedig igénybe veszi nemcsak a szellemi, de a fizikai erőt is.

Es őseink vajjon nem-e így küzdöttek lovag- és torna-játékaikon a cserkoszornért? és gyakran még hölgyeik bírhatásért is. Miért ne lennénk méltók őseinkhez, ragadjunk meg minden alkalmat arra, ami testi erőnk és ügyességünk fejlesztésére irányul.

Vajha hölgyeink is méltóan elődeikhez felköltének fiatalságunkban a becsvágyat a küzdelemre. Hisz vetélkedéseinken már megjelenésük által is vonzó hatást gyakorolnak; hát ha még elsőségben és nagyobb elismerésben is részesítenék a férfias erőt és bátorságot. Pedig épen ők: a gyöngébb nem nagyon is rászorulnak az egész életen át a férfi erejére és támogatására.

A társadalom, a mely eddig bizony elég közömbös volt az embersport iránt, itt az ideje, hogy tegyen is valamit ennek érdekében. Ha a lóversenyekért tud lelkesedni, miért ne tudna a társadalom saját erőnk produkálására, az atletikai viadalokért is lelkesedni.

Szinte ciszorul a mélyebben gondolkodónak a lelke, ha végig tekint az új ezer év hajnalán mai fiatalságunk nagy részén. Micsoda vattába bujtatott, lézengő, szálnalmas beteg alakok; hova satnyult dicső Árpád vezér büszke faja! Nézzük meg, tegyük összehasonlítást régi szobraink s képeinkkel, aztán vegyük elő azokat a múzeumokban őrzött hatalmas fegyvereket, ugyan fiatalságunk közül hány bírná csak megmozdítani is, melyekkel pedig őseink egész hadjáratokat küzdöttek végig.

Hát biz ez így átgondolva nagyon szomorú, de még nincs elveszítve minden, az állam és a társadalom már megmozdult s tudatára kezd ébredni annak, hogy ifjúságunk testi erejének fejlesztésével is foglalkozni kell.

Hát hölgyeink, vajjon befogadhatók, beillenek-e a testgyakorlat, a sport keretébe? Bizonyára igen. Hisz századunkban annyit hangoztatják a nőemancipációt, hogy hölgyeink nagy része már is emancipálnak

vallja magát, és ezt el is árulja nyíltan viselkedésében, tetteiben és egész méltán, mert ugyan nem-e az általános nőemancipáció felé halad mindaz, a mi a nők érdekében történik. Ma már hölgyeink lehetnek csak úgy mint a férfiak, egyetemi hallgatók, kinevezett állami hivatalnokok, s már is bebizonyították, hogy pontosság és megbízhatóság tekintetében egy esőppet sem maradnak hátrább a férfiaknál. És ha nézzük az alsóbb néposztályokat, vajjon a nő nem-e mindenütt ott van, a hol a férfi? A munkában épen úgy kijut a része, mint a férfinak. És ha már a hölgyek ily tevékeny részt vesznek a létért való küzdelemben, így kezünk is őket olyanokká nevelni, a kik e nehéz s nekik kétszerte nehezebb küzdelemben meg is állják helyüket.

A külföldön a nők a férfakkal egyenlően lelkesülnek a sportért; nálunk csak a lóversenyek iránt mutatnak nagyobb érdeklődést. Pedig ez nem jól van így, mert az emberi sport főléje helyezendő minden más sportnak, mert ez által saját fajunk erősödését mőzditjuk elő; ilyen magasztos ezelésére pedig lehetetlen, hogy hölgyeink is ne küzdenének az eszme dalra juttatásának érdekében.

A mi pedig a nők sport üzését illeti, ez oly thánéa melynek megoldására egyedül ők vannak hivatva. Hogy a sport különböző nemével foglalkozó hölgyek ma már nem tartoznak a ritkaságok közé, azt tudjuk, s annak idején abécisi Hartl-féle vívóiskola amazonjai be is bizonyították, hogy szép, gömbölyű karok és kezek nemcsak a köztű, de a kard forgatására is alkalmasak. Nekem magamnak is Budapestennemcsak egy igen ügyes hölgy tanítványom volt, köztük különösen a népszínház kiváló művésznője Kürty Klára, a ki nagy kedvvel és egész odaadással tanulta a kadrforgatás farszót, de nemes gyakorlatát, azután a szabadkai szintársulat két művésznője, Hahnel Aranka és Osigo Erzsike, kik lelkes barátai a különböző sportnemeknek.

Hogy hölgyeinknek van-e szükségük a sportüzésre? Ez oly kérdés, melyre bárki nyugodt lelkiismerettel felelhet igennel. Már csak egészségi szempontból is tanácsos hölgyeinknek a sporttal foglalkozni, mert mint a tapasztalat bizonyítja, soha hölgyeink között nem uralkodott annyira a migrén, idegesség és még Isten tudja hányféle variációja a nem kellő mozgás által létrejött betegségeknek, mint most. Pedig — nem mondhatni — hölgyeinknél a sétálási kedv fokozódott mérvben uralkodik és hogy ez így, van erről meggyőződhetünk, ha bármelyik nap delén avagy alkonyán végig tekintünk nemcsak a főváros, de bármelyik vidék város korzóján vagy sétálásra alkalmas helyén. Pedig az a sétálás, amit hölgyeink tesznek nagyon kevés arra, hogy azáltal az egészséges testnek megfelelő mozgást nyújtsunk. Hátba most még tekintetbe vesszük a divat által felt látt mindenféle szorító, húzó, finzó toiletteket, a melyek nem kis mértékben akadályozzák a testet a szabad mozgásban, úgy hogy hölgyeink szinte sietve végzik sétájukat, hogy otthon megszabadulva kényelmetlen öltözéküktől, szabadon lélekzetet vehessenek.

Hölgyeink maguk is tudják, s érzik is bizonyára, hogy az ő szerveztük is megkívánja a sportgyakorlatokat s én nagy hiszem, hogy az új ezer év derengő hajnala megfogja világítani azt az utat, meg fogja jelölöni az irányt, a melyen haladva a sport és az atletika terén a bazá ak ép, erős fiakat és egészséges, nem sápadt, migrénés lányokat nevelhetünk.

Ez lesz az új ezer év bizonyára legszebb és legnagyobb diadala!

Nyílttér*)

Foulárd-selyemet 60 krtól

3 frt 35 krtól méterenként. — japáni kínai stb. a legújabb mintázattal és színekben u. m. fekete fehér és színes Henneberg-selyemet 45 krtól 14 frt 65 krtól méterenként sima esikos kockázott mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben 2000 szín és mintázattal stb. a megrendelt árukat postabér és vámmentesen házhoz szállítva valamint mintákat postafordultával küldenek Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) elyemgyárát Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

*) E rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget nem vállal el a Szerkesztőség.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen főiskola, nyilvános árverés útján eladja a Muzsina-Felenyed-nagyenyedi malomárok által táplált négy 3-3 kövű lisztelő malmot és egy pusztai malom helyet, u. n.

1. A mozsina-i határon levő „Sztás malmot,”
2. A felenyedi határon levő „Martalatti malmot,”

3. Felenyed községben levő u. n. „Papir-malmot,”

4. Nagy-enyed város határán levő u. n. „Cseremalmot,”

5. Felenyed határán levő u. n. „Theka” malomhelyet az egyes malmokhoz tartozó malomárokkal, gáttal, vízvezetővel, szóval az összes jogokkal és kötelezettségekkel együtt.

Az árverés f. évi július hó 27-én d. e. 11 órakor tartatik meg Nagy-Enyeden a főiskola jószágigazgatósági irodájában, hol a részletes feltételek korábban is a hivatalos órák alatt megtudhatók. Az árverés napjaig írásbeli ajánlatok is elfogadhatók.

Nagy-Enyeden 1897. június 22.

A Bethlen-főiskola jogügyi és jószágigazgatósága.

Egy előkelő ügyes úr, kinek gőzcséplőgép tulajdonosokkal ismeretsége van, megkaphatja egy jó keletű technikai cikk vezérügynökségét Erdély részére

Ajánlatok:

Feodor Burgmann, Eugen. Dresden-Blasewitz küldendők.

Mindenkor

utolérhetetlenek maradnak a

PREMIER-

KERÉKPÁROK

mert csak ezek vannak

helical-csőből

megalkotva, ami pedig

a legnagyobb ellenképességei, tökéletes precíziót, legkiválóbb szerkezettel és könnyed futóképességei

kölesönöz nekik.

THE PREMIER-CYCLE Co. Ltd. (Hillmann Herbert & Cooper)

Gyárak:

EGGER COVENTRY DOOS

(Csehország). (Anglia). (Nürnberg mellett)

Ezenként 60.000 kerékpár készül.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Egyedüli raktár:

Jäger Tamás

Gyulafehérvár.

Valódi brünni posztószövetek

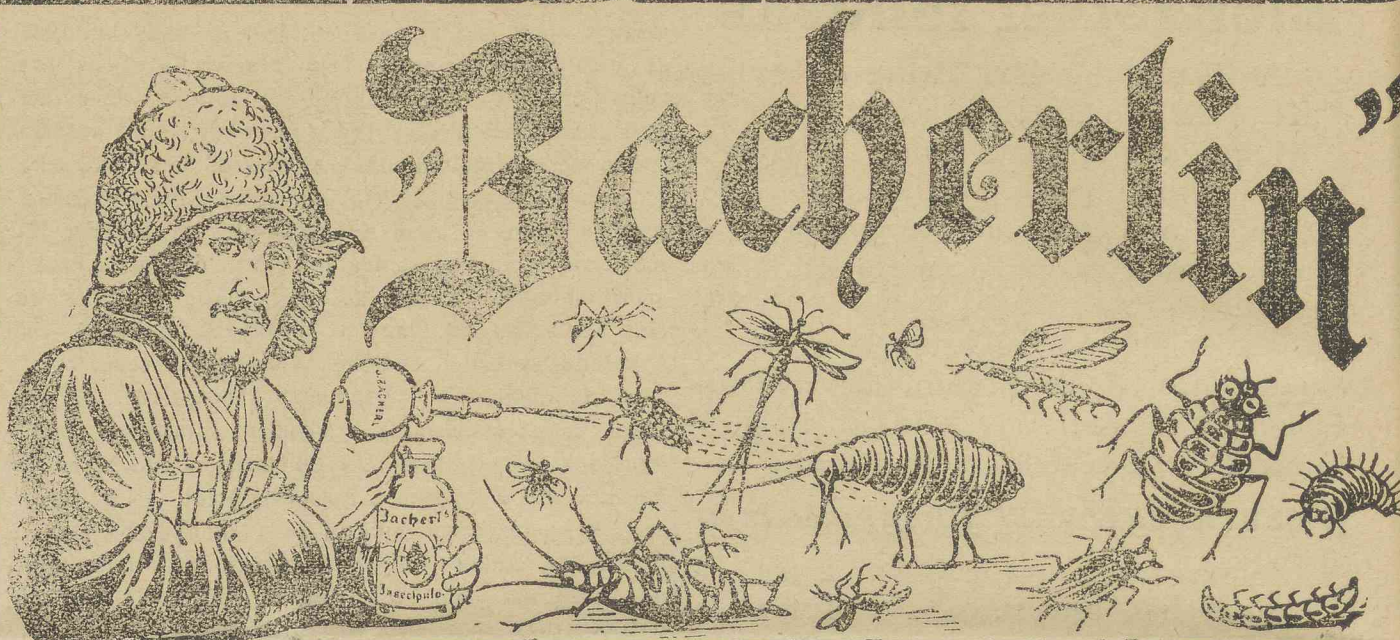
Egy vég	frt 3.10 jó
3.10 méter hosszú	frt 4.10 jó
teljes úriöltöny	frt 6.00 jobb
Ára csak	frt 7.75 finom
	frt 9.00 igen finom
	frt 10.50 legfinomabb

Egy vég egy fekete szalonöltönyhöz 10 frt. Felöltőszövetek loden, peruvia, dosking, állami és vasúti tisztviselőknél való szövetek legfinomabb kamugarn és chevrotokat stb. stb. kiűld. gyári áron, a pontos és szolidnak ismert

posztógyári raktár

Kiesel-Amhof Brünnsen.

Minták ingyen és bérmentve. Minták szállítás. **Figyelemreméltó!** A t. közönségnek fontos azt tudni, hogy a szöveteket közvetlen helyről való beszerzés esetén sokkal olcsóbban kapja mint a közvetítő kereskedelem útján. A Kiesel-Amhof brünni cég az összes posztókat valódi gyári áron küldi szét és nem számítja hozzá a magánvót annyira megkárosító ugynevezett szabóengedményt

csodálatraméltóan hat!

biztosan gyorsan öl mindenféle káros rovarokat és azért millió vevőktől dicsértetik és ke-restetik. Ismertető jelei a következők. 1. a lepecsételt üveg. 2. „Zacherl” név.

Kapható: Gyulafehérvári: Fröhlich Gy., Jakabfy A., Fingerhut J., Szentgyörgyi M., Wallentin L. Abrudbánya: Molnár Arpád. Balázsfalva: Consum-Veren, Schiessl Károly, Sinberger Salamon. Hátszeg: Mészáros János, Bats János, Kemendy Albert. Popovits A., Maroz-Ujvár: Mendel Izidor, Virág Tamás. Piski: Zeidner W. Gusztáv, Wilser Ferd., Szászváros: Gross Rud., Hollitzer L., Wlad N., Wieser Ferd., Zobel M., G., Schuleri Fridr., Németh János. Szász-Sebes: Binder L. Ludvig, Fabritius József, Gross T. János, Lederhölger W., Onitiu J. Verespatak: Moldován Lajos.

Hirdetés k jutányos áron felvétetnek a lap kiadóhivatalban

Ki iszik

Kathreiner-féle
Kneipp-maláta-kávét?

Mindenki a ki félti az egészségét és mégsem akar lemondani a kávé megszokott kellemes élvezetéről. Mert a Kathreiner-kávé hozzátétele által elvesz az idegizgató babkávénak általánosan ismert és rendes használatnál annyira egészségrontó hatása. *****

Mindenki a kinek egészségét valami megrontotta. Különösen ideg- és gyomorbántalmakban szenvedőknél sok ezer esetben a legegészségesebb és a legkönnyebben megemészthető italnak bizonyult a tiszta Kathreiner-kávé. *****

Minden asszony és gyermek, a kiknek gyöngye szervezetére különösen jótékony hatással van a tápláló Kathreiner-kávé s a kik kellemes, enyhe íze miatt, úgy babkávét keverve, mint tisztán nagyon szeretik. *****

Mindenki a ki a háztartásban takarékos, de izletes és a mellett egészséges kávéitalt mégsem akar magától megvonni. Takarékosági szempontból is ajánlható a Kathreiner-kávé, akár babkávével vegyítve, akár tisztán.

Lynne be jó!

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé valóban egészségi és családi kávé, a mely szemekben a legjobb malátából készül; a babkávé kedvelt ízét a Kathreiner-féle gyártási mód adja meg neki, a mely a leghíresebb szaktekintélyektől elismerve, minden művelt államban tért hódított. Csak a Kathreiner-kávé egyesíti magában a babkávé kellemesen ingerlő ízét és a maláta-kávénak egészséges, orvosilag elismert és megerősített előnyeit. *****

Kérelem:

Tévedések és megkárosodás kikerülése végett bevásárlás alkalmával tessék jól vigyázni az eredeti dobozra, a melyen ez a felírás van **Kathreiner.**

Az olyan csomagban, a melyen nincs rajta a **Kathreiner** név, hamisított kávé van.

Nyomtatott Papp Györgynél Gyulafehérvárt.